

допоможе виявити «підводні течії» вказаної проблеми, її витoki, сучасні тенденції та спрогнозує негативні наслідки впровадження ювенальних механізмів.

Треба пам'ятати, що основними причинами ювенальної злочинності є соціальна неблагополучність. Відповідно до європейських стандартів, більшість сімей нашої держави знаходиться за межею бідності у зв'язку з низькими заробітними платами. Молода сім'я стоїть перед вибором – народжувати чи не народжувати. Досить часто впровадження ювенальної юстиції в Україні та світі є плацдармом для втілення негативних ювенальних механізмів. Ювенальна юстиція нерідко втручається у «свята святих» – повноцінну сім'ю, що несе собою велику загрозу існування світового співтовариства. Статистика вилучення дітей із повноцінних сімей у європейських країнах є жахливою. Ні для кого не секрет, що дітям властиво обманювати, згадаймо себе в дитинстві. Якщо ми допустимо ювенальну юстицію, то обездолений стане зіпсованим, особливо коли така дитина буде усиновлена нетрадиційними сім'ями.

ЩОДО ДЕТЕРМІНАНТ, ЩО СПРИЯЮТЬ ВЧИНЕННЮ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Дем'янчук В. А.

*доктор юридичних наук, доцент,
академік*

*Академії адміністративно-правових наук,
професор кафедри кримінального права та правосуддя
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука
м. Рівне, Україна*

Вивчення наукової літератури показує, що питання детермінації злочинності відносяться до ключових при дослідженні будь-якого із її видів. Як з цього приводу досить слушно зауважив А. П. Закалюк, від її розуміння залежить досягнення головної мети кримінології, якою є наукове обґрунтування рекомендацій щодо запобігання злочинності. У широкому значенні, на його думку, поняття детермінації відображає діалектичну суттєву властивість реального буття, тобто загальний зв'язок, взаємозалежність і взаємообумовленість предметів, явищ та процесів [1, с. 183]. Виходячи з цього, Б. М. Головкін небезпідставно

вважає, що детермінація злочинності – це сукупність різних за природою негативних явищ об'єктивного і суб'єктивного характеру, які у своєму зв'язку обумовлюють кримінальну форму поведінки у суспільстві [2, с. 71], а О. М. Джужа переконаний, що коли розглядається поняття детермінантів злочинності через спектр філософського вчення про причинність, то поряд із поняттям причини, яке викликає певний наслідок, неодмінно стоїть поняття умови, яке сама цього наслідку не викликає, але сприяє причині «виконати свою справу» [3, с. 59]. Аналогічну позицію займає А. І. Долгова, яка доводить, що детермінізм, виходячи із факту причинного походження, говорить про те, чому відповідний процес відбувся так чи по-іншому, чому виникло саме дане явище, які умови походження та який ступінь стійкості відповідного процесу [4, с. 184]. Г. Й. Шнайдер, не виводячи в цілому поняття детермінації злочинності, веде мову про так званий багатофакторний підхід щодо вивчення змісту останньої, який передбачає дослідження не однієї причини, а ряду причин (факторів), що породжують та обумовлюють вчинення злочинів [5, с. 244]. У науковій літературі можна зустріти й інші методологічні підходи щодо визначення поняття детермінації злочинності. Узагальнивши існуючі в науці зазначені поняття, А. П. Закалюк вивів наступне визначення детермінації злочинності, а саме – це вся сукупність явищ, процесів, фактів, проявів, з якими вона взаємопов'язана та якими вона обумовлена [1, с. 184]. При цьому, важливе значення для кожного дослідника при з'ясуванні змісту даного поняття, має та класифікація детермінант злочинів, яку застосовує той чи інший із них. У науці детермінанти злочинності класифікують за різними критеріями:

а) за механізмом впливу на злочинність їх поділяють: на детермінанти, причини, умови та кореляти;

б) за джерелами формування – антропологічні та соціальні;

в) за структурою – детермінанти всієї злочинності та окремих її видів;

г) за змістом – політичні, економічні, соціокультурні, управлінські, психологічні, моральні, правові, сімейно-побутові, ін.;

г) за часом функціонування – детермінанти, під впливом яких відбувалося попереднє формування особистості злочинців певного покоління, та детермінанти, що діють у нинішніх умовах і обумовлюють кримінальну активність відповідним чином налаштованих людей [2, с. 73].

Крім цього, в кримінології пропонується й інші класифікації детермінант злочинності.

Зокрема, О. М. Джужа детермінанти, залежно від їх рівня дії, поділив на:

- 1) чинники злочинності в цілому;
- 2) чинники окремих видів злочинності;
- 3) чинники конкретних злочинів [3, с. 61].

Більш точно, у цьому контексті, здійснив класифікацію детермінант злочинності А. П. Закалюк, який поділив їх на групи за такими критеріями:

а) функціональним призначенням, тобто за функцією, яку в певній ланці або у системі детермінації в цілому виконують детермінанти, а саме – це: причини, умови, кореляти, детермінанти іншого (не кореляційного) зв'язку [1, с. 211]. У науці, причиною називають явища (системи), які породжують, продукують інші явища (системи) – наслідки [1, с. 187]. Умови – це різноманітні явища, процеси, обставини, які сприяють або створюють можливість виникнення та прояву причини, яка породжує наслідок [1, с. 188]. Кореляти – це такий зв'язок між подіями, явищами, процесами, за якого зміна одних явищ супроводжується (не спричинюється чи обумовлюється) зміною інших [1, с. 189];

б) за рівнем функціонування детермінанти поділяються на: – детермінанти вищого рівня, які детермінують злочинність взагалі у значенні цілісної сукупності її суспільного прояву; – системи детермінантів злочинних проявів певного виду, що об'єднуються у видовий різновид за спільними ознаками (мотивами, способом вчинення злочину тощо); – детермінанти окремого злочинного прояву, які мають індивідуальну належність саме до нього [1, с. 216–217];

в) за сферою дії детермінанти поділяються на: економічні, політичні, соціальні, управлінські, правові, інші [1, с. 217];

г) за значенням в процесі детермінації – на: корінні; головні; другорядні; суперечності, що притаманні будь-якому розвитку і реалізуються у процесі останнього, та антагоністичні, які потребують спеціальних зусиль суспільства щодо їх подолання [1, с. 218].

Таким чином, якщо застосувати зазначену кримінологічну формулу до визначення змісту детермінант, що сприяють вчиненню кримінальних правопорушень, то слід констатувати, що останні мають відображати як загальні, так і специфічні ознаки даного поняття, позаяк останні знаходяться поміж собою у нерозривному діалектичному зв'язку.

Література:

1. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології : теорія і практика : [У 3 кн.]. Кн. 1 Теоретичні засади та історія української

кримінологічної науки / А. П. Закалюк. Київ : видавн. дім «Ін Юре», 2007. 424 с.

2. Кримінологія : підручник / за ред. В. В. Голіни, Б. М. Головкіна. Харків : Право, 2014. 440 с.

3. Кримінологія : підручник для студентів вищ. навч. закл. / за заг. ред. О. М. Джужи. Київ : Юрінком Інтер, 2002. 416 с.

4. Кримінологія : учебник / под общ. ред. А. И. Долговой. 2-е изд., перераб. и доп. Москва : Норма, 2002. 848 с.

5. Шнайдер Г. Й. Кримінологія : перевод с немецкого / под общ. ред. и с предисл. Л. О. Иванова. Москва : Прогресс : Универсал, 1994. 504 с.

СКЛАДАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ПОРТРЕТУ ПОТЕРПІЛОГО, ЯКИЙ ВІДБУВАЄ ПОКАРАННЯ, ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ФАКТІВ НАНЕСЕННЯ ЙОМУ ТІЛЕСНИХ УШКОДЖЕНЬ

Деревянко Н. З.

*старший викладач кафедри психології
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янука
м. Рівне, Україна*

Питання, які стосуються особи потерпілого завжди цікавили науковців різних галузей знань. Проте проводячи аналіз наукової літератури та періодичних джерел з проблеми дослідження особи потерпілого, варто зауважити, що в науці криміналістиці, на відміну від кримінально-правового поняття предмету злочину, безпосереднім предметом досягання розглядають людину, тобто її тілесну організацію, як фізико-біологічну систему, яка, вступаючи у різні форми взаємодії, відображає себе у матеріальному середовищі [1, с. 312].

Під час розслідування кримінальних правопорушень при заподіянні тілесних ушкоджень особам, які відбувають покарання у виді позбавлення волі, вкрай важливо збирати такі відомості про особу потерпілого з метою складення його психологічного портрету: вік, стать, фізичні особливості, стиль життя і недавні зміни у стані життя, соціальна адаптованість, інтелект, взаємовідносини, успішність у навчальному закладі (місці роботи), особливості темпераменту, манера поведінки, репутація вдома і на роботі, історія хвороби (фізичні і психічні особ-